

Nr 14

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor.

(5:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 2) har under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, till behandling upptagits här nedan angivna spörsmål (se statsrådsprotokollet över civilärenden för den 3 januari 1961).

Propositionen

Den allmänna lönenivån för statsanställda m. m. I statsrådsprotokollet erinras under detta avsnitt om 1957 års löneplansrevision m. m., om den år 1959 genomförda pensionsregleringen för statsanställda samt om den träffade uppgörelsen rörande statstjänstemännens löner under åren 1960 och 1961. Redogörelsen i dessa delar återfinns i statsrådsprotokollet å s. 1 och 2.

Departementschefen anför i detta sammanhang, att till grund för beräkningen av anslagsmedlen till rörliga löneförmåner samt pensioner under nästa budgetår har lagts de löne- och pensionsbelopp som skall gälla under 1961. Vid anslagsberäkningen har beaktats den beslutade ändringen av antalet ortsgrupper den 1 januari 1962.

Slutligen erinras under detta avsnitt om den statstjänstemännen tillkommande kompensationen för höjda pensionsavgifter och anges grunden för beräkningen av kostnaderna härför.

Överskridande av vissa anslagsposter m. m. I förevarande hänseende redogörs i statsrådsprotokollet (s. 3—5) för vissa bemyndiganden, som riksdagen under senare år lämnat Kungl. Maj:t i fråga om överskridande av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, vilka bemyndiganden förutsätts skola gälla även för nästa budgetår.

Under erinran om att fr. o. m. den 1 januari 1961 antalet kallortsklasser utgör fyra i stället för tidigare sex anför departementschefen, att det ej varit möjligt att under budgetarbetet beakta de kostnadsökningar under nästa budgetår för kallortstillägg och provisoriskt extra tillägg inom kallortsområdet, som följer av 1960 års löneöverenskommelse. Vissa överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter förutsätts därför bli nödvändiga.

Kungl. Maj:t har ansetts böra utverka riksdagens bemyndigande att medge dylika överskridanden. För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t efter förslag i prop. 1960: 151 erhållit generellt bemyndigande till överskridanden, som hänför sig till nyssnämnda löneöverenskommelse.

Beträffande bostadsanskaffningslån med statlig garanti till anställningshavare i statens tjänst (jfr prop. 1960: 151) framhålles i statsrådsprotokollet att anledning f. n. saknas att äska ett särskilt riksstatsanslag för täckande av kostnader i anledning av bostadslänegarantin. Därest riksdagen ej har något att erinra häremot förutsätts därför ev. kostnader för statsverket på grund av garantin t. v. få täckas i den ordning som gäller för nu löpande budgetår.

Lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. Under detta avsnitt av statsverkspropositionen redovisas de förslag till ändrad lönegradsplacering som förordats på grundval av den under budgetarbetet företagna omprövningen av löneställningen för olika tjänster. Därutöver redovisas en särskild överenskommelse rörande barnmorskepersonal. Utskottet får beträffande detta avsnitt hänvisa till s. 5—8 i statsrådsprotokollet samt till den därtill hörande bilagan (s. 14—24).

Med hänsyn till att senare under riksdagen avses skola framläggas förslag som påverkar personalförteckningarna har det, liksom fallet varit under **de senare åren**, föreslagits att riksdagen ville besluta att de personalförteckningar, som riksdagen fastställer innan beslut meddelats i anledning av särskilt framlagda lönegradsplaceringsförslag, skall gälla endast i den mån annat ej följer av vad riksdagen beslutar i samband med behandlingen av sådana förslag.

Kontraktanställning av viss teknikerpersonal m. m. I statsrådsprotokollet erinras om de av riksdagen godkända grunderna rörande kontraktanställning av högskoleutbildad teknikerpersonal.

Riksdagens beslut innebär, att kontraktanställning kan komma i fråga inom alla sådana statliga verksamhetsgrenar, där för fullgörande av tekniska uppgifter i regel tas i anspråk universitets- eller högskoleutbildad personal, vare sig fråga är om forsknings- och utvecklingsarbete eller om konstruktionsarbete, planering, byggande verksamhet eller ledande funktioner inom drift och produktion. Anställningsformen kan tillämpas för såväl nyanställning som bibehållande vid tjänsten av universitets- eller högskoleutbildad personal. Såsom allmänna riktlinjer för kontraktanställnings utnyttjande skall vidare gälla, att dylik anställning begränsas till tjänster i 26 lönegraden på löneplan A samt tjänster på löneplan B, att för kontraktanställning skall — såväl vid nyanställning som vid bibehållande i tjänst av redan anställd — fordras Kungl. Maj:ts bemyndigande till vakantsättning av viss tjänst inom nyss angivet lönegradsområde samt att tjänsteman, som erhåller kontraktanställning, i förekommande fall skall avgå från sin tjänst. I enlighet med vad som beslutats av 1960 års riks-

dag äger emellertid Kungl. Maj:t att, där så kan visa sig angeläget, medgiva avsteg från de sålunda redovisade riktlinjerna. Kungl. Maj:t äger vidare att även inom andra områden av statsverksamheten än det tekniska i starkt begränsad omfattning medge kontraktsanställning, nämligen då det gäller att från arbetsmarknaden i övrigt till statlig tjänst knyta personer i sådana fall, då löneplanslönen ej är konkurrenskraftig, eller att kvarhålla en tjänsteman vid statlig anställning.

Kontraktsanställningsvillkoren för nyssnämnda personal med tekniska uppgifter fastställs av vederbörande myndighet. I övrigt prövas frågan om kontraktsvillkoren inom Kungl. Maj:ts kansli.

Kungl. Maj:ts beslut i ärende rörande kontraktsanställning, vilket beslut skall avse viss angiven person, meddelas på vederbörande departements föredragning efter hörande av den för ändamålet inom Kungl. Maj:ts kansli inrättade kontraktsdelegationen.

Med kontraktsanställning följer ej pensionsrätt enligt statligt pensionsreglemente.

Kostnaderna för kontraktsanställd personal bestrides vid de affärsdrivande verken av driftmedel och inom statsförvaltningen i övrigt från det anslag, från vilket lönen skulle ha utgått, därest befattningshavarna innehaft motsvarande vakantsatta tjänster. Särskilda medel för möjliggörande av kontraktsanställning har ej ställts till förfogande.

Kungl. Maj:t har efter den 1 juli 1957, då kontraktsdelegationen inrättades, medgivit kontraktsanställning i sammanlagt 41 fall, varav 18 fall under hösten 1960.

Departementschefen framhåller i statsrådsprotokollet att konkurrensen om den kvalificerade teknikerpersonalen snarare ökat än minskat. Tillkomsten av den allmänna tilläggs pensioneringen och regleringen av industritjänstemännens pensionsförhållanden har vidare gjort en övergång från statstjänst till anställning inom andra sektorer av arbetsmarknaden lättare. Mot bakgrunden härav har vissa ytterligare åtgärder ansetts böra vidtagas, som är ägnade att öka möjligheterna att använda kontraktsanställningsformen.

Med beaktande av de senare årens utveckling såväl på det statliga pensionsområdet som på pensionsområdet i stort anses starka skäl tala för att rätt till statlig pension skall efter prövning i de enskilda fallen kunna medgivas den kontraktsanställda personalen och att sålunda i fortsättningen förmånerna vid kontraktsanställningen ej skall behöva avvägas med utgångspunkt i att pensionsrätt ej kommer att vara förenad med anställningen. Därest riksdagen ej har något att erinra mot detta förslag äger Kungl. Maj:t jämlikt 1 § 2 mom. SPR rätt att i fall av kontraktsanställning förordna om tillämpning av SPR och om tillägg till eller undantag från reglementsbestämmelserna i dessa fall.

Vad angår kostnaderna för den kontraktsanställda personalen uttalas, att möjlighet nu bör öppnas för en vidgning av den ekonomiska ramen för an-

vändande av kontraktsanställning. Med hänsyn till de stora svårigheterna att i olika fall på förhand uppskatta medelsbehovet har dock särskilda meddel ansetts ej böra äskas. I stället föreslås Kungl. Maj:ts skola erhålla riksdagens bemyndigande att efter prövning i varje särskilt fall medgiva överskridande av maximerad anslagspost på grund av merkostnader till följd av kontraktsanställning.

Ersättning till statens allmänna fastighetsfond. Härutinnan anges i statsrådsprotokollet de anslag, tillhopa 97 237 000 kronor, som under de olika huvudtitlarna erfordras för ersättning till de olika delfonderna.

Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark. I statsrådsprotokollet anges under förevarande avsnitt storleken av de anslag under olika huvudtitlar, tillhopa 980 000 kronor, som ansetts böra anvisas för ersättning till fonden.

Utskottet

Innan utskottet ingår på en behandling av de i statsverkspropositionen i förevarande del framställda förslagen vill utskottet erinra om att i de likalydande motionerna I: 245 och II: 356 framställts yrkanden om avslag på eller ändring av statsverkspropositionen i vissa delar i förening med ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten för budgetåret 1961/62. Utskottet avger denna dag särskilt utlåtande i anledning av nämnda motioner.

Vad angår Kungl. Maj:ts förevarande förslag har i statsrådsprotokollet under avsnittet *den allmänna lönenivån för statsanställda m. m.* erinrats om den löne- och pensionsnivå som enligt statsmakternas beslut varit och är gällande för kalenderåren 1960 och 1961. Till grund för beräkningen av anslagsmedlen till rörliga löneförmåner samt pensioner under budgetåret 1961/62 har lagts de för 1961 gällande löne- och pensionsbeloppen. Härvid har beaktats att antalet ortsgrupper skall minskas från fyra till tre fr. o. m. den 1 januari 1962. Kostnaderna för kompensation för höjda folkpensionsavgifter har för budgetåret 1961/62 liksom för innevarande budgetår beräknats motsvara 2 procent av de sammanlagda beloppen under ordinarie- och icke-ordinarieposterna.

Utskottet har inte funnit anledning till särskilt uttalande angående vad i nämnda hänseenden i statsrådsprotokollet anförts.

I fråga om *överskridande av vissa anslagsposter m. m.*, avseende budgetåret 1961/62, ansluter sig Kungl. Maj:ts förslag till vad förut av riksdagen medgivits, med viss tillfällig utvidgning i anledning av den beslutade ändringen av antalet kallortsklasser fr. o. m. den 1 januari 1961. Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot vad under förevarande avsnitt anförts och föreslagits. Ett ytterligare bemyndigande angående anslagsöverskridande för budgetåret 1961/62 behandlas i det följande.

Beträffande *lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m.* anmäles i statsrådsprotokollet resultatet av den under budgetarbetet verkställda omprövningen av löneställningen för olika tjänster (s. k. A-frågor). Förslagen, som sammanfattats i en vid statsrådsprotokollet fogad bilaga, innefattar uppflyttning av inemot 200 tjänster. Kostnadsökningen för löner vid ett genomförande av förslagen har vid nuvarande lönenivå beräknats till ca 350 000 kronor för år. Medel för lönegradsändringarna har beräknats under vederbörande huvudtitlar. Förslagen har avsetts skola genomföras fr. o. m. den 1 juli 1961.

Vad sålunda föreslagits ansluter sig till det förfaringssätt som under de senare åren tillämpats. Utskottet har vid sin granskning av de föreliggande lönegradsförslagen funnit sig kunna lämna desamma utan erinran.

En särskild behandling ägnas i statsrådsprotokollet frågan om lönegradsplacering av statliga barnmorsketjänster. Förslaget berör inalles 17 tjänster och är föranlett av vissa på det kommunala området i slutet av förra året träffade förhandlingsöverenskommelser, vilka omedelbart efterföljts av en för den statliga sektorn — under förbehåll för Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande — träffad uppgörelse. Reglering av avlönings- och pensionsvillkor på basis av överenskommelsen har sakligt sett förutsatts skola ske med verkan fr. o. m. den 1 juli 1960, d. v. s. samma tidpunkt som gällt i fråga om de statliga sjukskötersketjänsterna. Lönekostnadsökningen för innevarande budgetår har beräknats till ca 30 000 kronor. Härvid har ett redan lämnat bemyndigande för Kungl. Maj:t att medge överskridande av vissa anslag och anslagsposter förutsatts kunna få gälla även nu berörda fall.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot vad i förevarande hänseende anförts och föreslagits.

Vad beträffar de lönegradsfrågor som betecknats som B-frågor har, enligt vad av statsrådsprotokollet framgår, arbetet påbörjats och förberedande överläggningar upptagits med personalorganisationerna. Förslag i ämnet avses senare komma att underställas riksdagen. För att dylika förslag skall kunna genomföras under 1961 föreslås i förevarande sammanhang att riksdagen, liksom fallet varit under de senare åren, beslutar att de personalförteckningar som riksdagen fastställer innan beslut meddelats i anledning av de särskilda lönegradsplaceringsförslagen, skall gälla endast i den mån annat icke följer av vad riksdagen beslutar i samband med sådana förslag. Utskottet tillstyrker vad sålunda förordats och erinrar om att nämnda princip förutsatts skola tillämpas även i fråga om motionsvis framförda särskilda lönegradsförslag.

I fråga om *kontraktanställning av viss teknikerpersonal m. m.* innebär Kungl. Maj:ts förevarande förslag ändringar i två hänseenden av de nuvarande grunderna, föranledda av den ökande konkurrensen om den kvalificerade teknikerpersonalen. *Dels* har rätt till statlig pension ansetts böra efter prövning i de enskilda fallen kunna medges kontraktanställd personal, varigenom sålunda i fortsättningen förmånerna vid kontraktanställning ej skulle behöva avvägas med utgångspunkt från att pensionsrätt ej kommer att

vara förenad med anställningen. Om riksdagen ej har något att erinra mot förslaget äger Kungl. Maj:t jämlikt statens allmänna tjänstepensionsreglemente rätt att i fall av kontraktsanställning förordna om tillämpning av reglementet och om tillägg till eller undantag från reglementsbestämmelserna i dessa fall. Till stöd för förslaget har återopats de senare årens utveckling såväl på det statliga pensionsområdet som på pensionsområdet i stort. *Dels* har möjlighet ansetts böra öppnas för en vidgning av den nuvarande ekonomiska ramen för användande av kontraktsanställning. Särskilda medel för ändamålet äskas emellertid ej, utan bemyndigande begäres för Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall medge överskridande av maximerad anslagspost på grund av merkostnader till följd av kontraktsanställning.

Utskottet anser de föreslagna ändringarna ändamålsenliga för vinnande av det med kontraktsanställningsformen avsedda syftet och får fördensskull tillstyrka ifrågakvarande förslag.

Vad i *övrigt* i förevarande del av statsrådsprotokollet anförts har inte i detta sammanhang givit utskottet anledning till särskilt uttalande.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

A. bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1961/62 i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 3 januari 1961 förordats medge

1) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslagsposter till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, eller till avlöningar till icke-ordinarie personal, som erfordras till följd av att dylik anslagspost blivit i en icke förutsedd omfattning belastad *antingen* med utgifter för avlöningar åt icke-ordinarie tjänsteman, som vikarierat å ordinarie tjänst, vilken är obesatt eller vars innehavare åtnjutit ledighet för offentligt uppdrag eller av annan anledning mot avstående av hela lönen, *eller* med kostnader, som sammanhänger med att icke-ordinarie ersättare behöver anlitas vid vakanthållande av ordinarie tjänst eller vid längre tids ledighet för sjukdom eller av annan därmed jämförlig anledning,

2) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som påkallas med hänsyn till tillämpningen av reglerad befordringgång för i statsrådsprotokollet berörda personalkategorier,

3) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som kan bli erforderliga för bestridande av övergångsförmåner till befattningshavare å vissa i ortsgruppshänseende nedflyttade orter,

4) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som kan erfordras på grund

av ökade administrationskostnader i samband med pensionsregleringen för statsanställda m. fl., samt

5) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som kan erfordras på grund av ändrat antal kallortsklasser m. m.;

B. besluta, att de personalförteckningar, som riksdagen fastställer innan riksdagen meddelat beslut i anledning av lönegradsplaceringsförslag som framlägges i särskild ordning, skall gälla endast i den mån annat icke följer av vad riksdagen beslutar i samband med behandlingen av nämnda förslag;

C. godkänna de i bilagan till statsrådsprotokollet i ärendet upptagna förslagen om placering i lönegrad av vissa tjänster m. m.;

D. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av förslaget om lönegradsplacering av vissa barnmorsketjänster betingade ändringar i vederbörliga personalförteckningar;

E. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för genomförande i övrigt av förslagen under C. och D.;

F. godkänna i statsrådsprotokollet framlagda förslag till ändring av grunderna för kontraktsanställning av viss teknikerpersonal m. m.;

G. bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter som må finnas erforderliga för ett genomförande av förslaget under F.;

H. bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad som i statsrådsprotokollet anförts för budgetåret 1961/62 medge överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter på grund av merkostnader till följd av kontraktsanställning.

Stockholm den 7 februari 1961

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Närvarande: se under utlåtandet nr 15.